

Foto: Facebook, Unsplash

Irena Balen-Gorišek: Ključni problem lektorske struke je činjenica da obrt za lektoriranje može osnovati tko god želi

Povijest Vijesti

 22. rujna 2025.

Irena Balen-Gorišek iz Siska već šest godina radi kao lektorica. Ova diplomirana profesorica hrvatskog jezika i književnosti i poljskog jezika i književnosti zamijenila je rad u nastavi lektoriranjem i podukama za učenike.

Piše: Gloria Lujanović

Drži cjelogodišnju dodatnu nastavu i poduku za hrvatski jezik i književnost, i to učenicima u rasponu od petog razreda osnovne škole pa sve do konca srednje škole.

“Obrt za lektorske usluge može osnovati tko god želi”

“Jedan od ključnih problema naše struke činjenica je da obrt za lektorske usluge može osnovati tko god želi. Prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti lektoriranje se veže uz administrativne djelatnosti (npr. fotokopiraonice), pa ne postoji preduvjet da morate biti diplomirani kroatist ili profesor hrvatskog jezika i književnosti da biste ga otvorili. Takav slučaj, naravno, nije s vezanim obrtima za koje se moraju položiti majstorski ispiti ili povlaštenim obrtima”, kaže Balen-Gorišek.

Degradirajuće je i ponižavajuće da lektori nemaju, dodaje, ispravnu klasifikaciju, odnosno da prevoditelji imaju jednu, a lektori drugu klasifikaciju. Jasno je, napominje, da lektura nije isto što i autorski prevoditeljski rad, no ne može biti ni administrativna djelatnost za koju

je **dovoljna** i **srednja stručna** **sprema**.

“Lektorice i lektori u Hrvatskoj nemaju strukovnu udruhu”

“**Dugoročno je štetno jer obrte za lekturu mogu osnovati ljudi bez znanja i stručnosti koji onda ‘obaraju’ cijene naših usluga na tržištu što je, između ostaloga, rezultat takvog tretmana lektora u Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti**”, ističe.

Jedan od **problema lektora i lektorica u Hrvatskoj je i taj što nemaju svoju strukovnu udruhu koja bi se borila za njihova prava na tržištu rada, ali i bolji položaj u društvu uopće.**

“Kada bi se provodio Zakon o hrvatskom jeziku, brojne kolege imale bi puno više posla”

“Kada bi se **provodio nedavno usvojeni Zakon o hrvatskom jeziku, imala bih više posla, ne samo ja, nego brojne druge kolege, ali on se još uvijek ne provodi u punom kapacitetu. Još je kasnih sedamdesetih prošlog stoljeća postojala udruha koja se borila za status i prava lektora. Danas nemamo zaštitu, ne postoje jasna pravila, pa se za cijenu moraš sam izboriti**”, dodaje.

Gdje su nestali lektori? (1)

Nema, **dodaje Balen-Gorišek, nimalo reda u ovoj struci.**

“Čak ni Zakon o **hrvatskom jeziku ne propisuje jasno tko može biti lektor, a tko ne**”, napominje.

Ali **ono što Zakon o hrvatskom jeziku nedvojbeno nalaže jest da Vlada i državne službe trebaju imati lektore kao stalno zaposlene djelatnike, a lokalna i regionalna samouprava može imati vanjske suradnike za lektoriranje.**

“Od siječnja 2024. do danas nema natječaja za vanjskog suradnika lektora u jedinicama lokalne i regionalne vlasti”

“Ja **lektoriram publikacije, monografije, kataloge iz povijesti, etnografije, folkloristike i sl. za sisačke kulturno-povijesne ustanove poput Gradskog muzeja Sisak, Kulturno-povijesnog centra, ali i te lekture dolaze zahvaljujući inicijativi ljudi koji vode te ustanove, a ne zato što je zakonom određeno i normirano**”, podsjeća.

Otkako je u **siječnju 2024. godine, tvrdi Balen-Gorišek, donesen Zakon o hrvatskom jeziku, jedinice lokalne i regionalne vlasti nisu raspisale natječaj za nekog vanjskog suradnika.**

“Ne mogu se **sjetiti, premda pratim, da je igdje bilo takvih natječaja. Sa sigurnošću mogu reći da ih ni Grad Sisak ni Sisačko-moslavačka županija nisu raspisali**”, dodaje.

Iako je **lektura obvezna kada su u pitanju jedinice državne, regionalne i lokalne vlasti, preporuka je i da se lektoriraju diplomski i magistarski radovi kao i doktorske disertacije, bilo da su u pitanju državni ili privatni fakulteti.**

“Ne postoji jasna obveza da se diplomski i magistarski radovi moraju lektorirati”

“Ne **postoji jasna obveza da se radovi moraju lektorirati, iako neki fakulteti traže potvrdu da je rad doista i lektoriran. Na nekim privatnim fakultetima nije moguće pristupiti obrani bez potvrde o lekturi, ali je problem što studenti često imaju odobren rad i traže potvrdu o lekturi bez da im se on zaista i lektorira. A sam rad, odnosno sadržaj, ne bi trebao biti odobren prije nego što je lektoriran. I onda je takav, nelektoriran, već zaveden i to postaje službena verzija rada. Potvrda je, dakle, potrebna isključivo za tiskani oblik rada**”, objašnjava.

Porazno je, naglašava, Balen-Gorišek, koliki broj djece ima problem s pisanjem eseja na hrvatskom jeziku na državnoj maturi, ali i s čitanjem s razumijevanjem koje ih posebno ograničava, ne samo unutar predmeta Hrvatski jezik.

“U medicinskim školama Hrvatski jezik predmet je samo prve dvije godine, ti su mladi zakinuti”

“U **medicinskim školama Hrvatski jezik predmet je samo prve dvije godine i ti su mladi sustavno zakinuti u odnosu na gimnazije jer se očekuje da esej napišu kvalitetno kombinirajući poznavanje književne teorije, jezika, vještina pisanja, a oni takva znanja tijekom dvije godine nastave ne mogu dobiti. Problem se javlja kada nakon završne srednje medicinske škole poželes ići na srodne fakultete za koje su im potrebni položeni ispiti državne mature**”, dodaje.

“Opći standard nam je manjak jezične kulture i pismenosti”

Nama je, **smatra Balen-Gorišek, postao opći standard manjak jezične kulture i pismenosti što se vidi u svim segmentima društva.**

“U **informativnim programima televizija s nacionalnom frekvencijom, ali i u onim mozaičnim, kao da nema svijesti o razlikovanju situacija u kojima se kakav stil upotrebljava i u kojem kontekstu. Prilično je niska razina pismenosti i u elektroničkim medijima, a sadržaji**

na **portalima se**, imam **dojam**, uopće i ne **lektoriraju**. Tu se **najviše vidi nemar prema jeziku – nedovršeni tekstovi, nedovršene rečenice, sintaksa**", kaže **Balen-Gorišek** i **dodaje da hrvatski jezik više ugrožava naše neznanje nego engleski jezik.**

"Ako se **vodimo tom logikom**, onda se **treba pitati kako nisu ugroženi danski i slovački, jezici sa sličnim brojem govornika kao hrvatski. Nama treba više svijesti, više znanja o jeziku. Postoji bezbroj grešaka koje se daju samostalno iskontrolirati, ali nema osjećaja i svijesti da su to greške**, a u **pitanju su, gotovo pa banalnosti u govornom i pisanom izražavanju, poput č/ć, ije/je**", **dodaje.**

U **novinskim tekstovima najčešće su greške, osim pravopisnih, mjesta zanačljiva, te greške poput „ukoliko“ bez „utoliko“ na mjestu veznika „ako“.**

Greške i u prometnoj, informativnoj, turističkoj signalizaciji

"Postoje vrlo jasna **objašnjenja i argumenti zašto nešto pišemo tako kako pišemo, zašto su neke riječi na sintaktičkoj razini važne, koje informacije daje odabirom riječi** i na to bi se **trebalo više paziti**", **smatra. Puno je grešaka i u prometnoj, informativnoj, turističkoj signalizaciji.**

"Još se **uvijek puno griješi kod naziva ulica po našim gradovima i općinama, pa nerijetko uočim kombinaciju velikih i malih slova ili situacije kada sve piše velikim slovima jer je tako lakše nego provjeriti kako napisati. U Sisku, primjerice, stoji 'Industrijska Zona Sisak'**, a u **restoranima su i dalje**

'cijenici', u bankama i trgovinama 'slijedeći', 'dobrodošli' se redovno piše spojeno kada nije u službi atributa. Osim toga, niska pismenost vidi se i u korporativnom svijetu – od mrežnih stranica velikih tvrtki, naziva kafića i restorana. Riječ je o mahom elementarnim pravopisnim pogreškama", kaže **Balen-Gorišek.**

"Nemamo službeni pravopis"

Najveći je **problem što još uvijek nemamo službeni pravopis** jer su u **uporabi najčešća dva pravopisa – Instituta za hrvatski jezik i Matice hrvatske.**

"**Pravopis Matice hrvatske koristi se na fakultetima i za svakodnevnu je upotrebu jako opširan za nešto što bi trebalo biti izuzetno praktično. Državna matura i obrazovni sustav preporučuju Institutov, a na kroatističkim je katedrama Matičin, pa bi bilo dobro i korisno za sve nas da se jednom odredi koji je službeni. Meni osobno sasvim je svejedno koji. Međutim, i ta 'podvojenost' govori o našoj nesposobnosti dogovora i kompromisa jer su sve norme, bilo pravopisne, pravogovorne, leksičke itd., zapravo dogovori, a za praksu je potpuno nevažno koja je teorija 'pobijedila'. Nejasnoće u vezi s pravopisom stvaraju zbrku zbog koje je klijentima često teško objasniti rješenje koje njima 'ne zvuči dobro'**", **zaključuje Irena Balen-Gorišek.**

Tekst je nastao u okviru projekta "Gdje su nestali lektori?" koji je financijski podržala Agencija za elektroničke medije sredstvima iz programa poticanje novinarske izvrsnosti.

POVEZANO

U Matici hrvatskoj tribina posvećena V. Majeru i njegovoj noveli Iz dnevnika maloga Perice

📅 16. listopada 2025.

Izložba "Duvno polje – kraljevsko prijestolje" – suvremena interpretacija predaje o krunidbi kralja Tomislava

📅 20. rujna 2025.

Prof. B. Žalec o aktualnosti Kierkegaarda ili drugim riječima o sreći, nasilju, politici i religiji

📅 9. studenoga 2025.

Najnovije

Plenković i Parolin založili se za pravedan mir u Ukrajini; danas susret s članom Lavom XIV.

📅 5. prosinca 2025.

Znanstveno vijeće za turizam i prostor HAZU-a od premijera Plenkovića zatražilo odgodu tri zakona – o prostornom uređenju, o gradnji i energetske učinkovitosti

📅 5. prosinca 2025.

U knjižarama Verbum od danas prodaja novog hrvatskog katoličkog prijevoda Biblije

📅 5. prosinca 2025.

Predstavljena prva knjiga Matice hrvatske na engleskom jeziku "Tomislav, Croatia's First King": Doprinos MH poznavanju i prepoznavanju hrvatskog identiteta izvan granica našeg jezika

📅 4. prosinca 2025.

31. San(j)am knjige u Istri: Nives Opačić u Puli predstavila "Po Hrvatskoj skokovito"

📅 4. prosinca 2025.

KOLUMNE

Zlatko Kramarić: Fašizam i antifašizam danas: Jason Stanley i hrvatski kontekst

📅 3. prosinca 2025.

Goran Andrianić: Poljski predsjednik Nawrocki predlaže reformu EU; „To nije Unija koju smo sanjali“

📅 3. prosinca 2025.

Igor Žic: Za Hrvatsku!

📅 3. prosinca 2025.

Silva
se za
nika
„ant
krva
likvi
📅 2. p

IZ VIJENCA

KNJIŽEVNI LIST ZA
UMJETNOST, KULTURU
I ZNANOST

Cijena 2,00 EUR
ISSN 1330-2787

vijenac@matica.hr | www.matica.hr/vijenac
| godište XXXIII | broj 814 | 22. svibnja 2025.

HR
Matica Hrvatska

1100.
obljetnica
Hrvatskoga
Kraljevstva

vijenac

Miro Gavran
Dobra knjiga
danas je važnija
nego ikad

Habemus Papam
Dobro nam došao
Lave XIV.!

Damir Stanić
U sjeni propale
zavjere - djeca
Petra Zrinskog

**Donacija
umjetnina**
Nemjerljiva gesta
obitelji Kviz

**Simpozij
u Splitu**
Nove spoznaje
o počecima
Hrvatskog
Kraljevstva

Miroslav Kraljević, Dječak s povrćem, 1910, zbirka obitelji Kviz, Galerija Klovičevi dvori / snimio Goran Vrančić

Miro Gavran: Dobra knjiga je danas važnija nego ikad

Radoslav Bužančić: Počeci Hrvatskog Kraljevstva

Glagoljica: Novi život starog pisma

4. FESTIVAL KNJIGE

JEZIČNI POUČAK

Hrvatski Hašek i Ispravi.me

PORTAL POKRENULA

mh
maticahrvatska

INFORMACIJE

- > Impressum
- > Pisma čitatelja

Pratite nas

